

กระทู้ถามที่ ๑๔๘ ร.

สภาผู้แทนราษฎร

๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แก้ปัญหาช้างป่าสร้างความเสียหายแก่พืชผลทางการเกษตรของราษฎร ในพื้นที่หมู่ที่ ๓ ตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง
กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

ด้วยระหว่างคืนวันที่ ๒๑ - ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ที่ผ่านมา เกิดเหตุการณ์ช้างป่า จำนวน ๓ - ๕ เชือก เข้าทำลายต้นปาล์มกว่า ๑๐๐ ต้น ในพื้นที่หมู่ที่ ๓ ตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง สร้างความเสียหายแก่ราษฎรเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังสร้างความหวาดกลัวแก่ราษฎรที่ประกอบอาชีพตัดยางพาราหวาดวิตกไม่กล้าตัดยางยามค่ำคืน จึงขอเรียนถามว่า

๑. ช้างป่าโขลงนี้เป็นช้างป่าจากพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์เขตใด เดินทางออกจากป่าตั้งแต่เมื่อใด มีเส้นทางเดินอย่างไร เหตุใดจึงมาพักเป็นช้างประจำถิ่นที่นี่ และเมื่อใดจึงจะกลับพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ ขอทราบรายละเอียด

๒. ช้างโขลงดังกล่าวได้ทำความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตรและทรัพย์สินอะไรบ้าง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้จ่ายค่าเสียหาย ค่าชดเชยความเสียหายอย่างไร ขอทราบรายละเอียด

๓. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีแผนการแก้ไขปัญหาช้างป่าออกจากพื้นที่หมู่ที่ ๓ ตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยองหรือไม่ อย่างไร และมีแผนการอพยพช้างป่าโขลงนี้เพื่อป้องกันความเสียหายในระหว่างอพยพหรือไม่ อย่างไร ขอทราบรายละเอียด

๔. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีแผนการจัดตั้งอาสาสมัครพิทักษ์ช้างป่าเพิ่มเติมเพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ระวังเฝ้าติดตามช้างป่าโขลงนี้หรือไม่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีการดูแลอาสาสมัครเหล่านี้ เช่น

เครื่องมือสื่อสาร เครื่องแต่งกาย น้ำมันเชื้อเพลิง ค่าอาหารเครื่องดื่ม ค่าพยาบาล ค่าประกันภัยกลุ่ม
หรือไม่ อย่างไร ขอทราบรายละเอียด

ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

บัญญัติ เจตนจันทร์

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

จังหวัดระยอง

คำตอบกระทู้ถามที่ ๑๔๘ ร.

ของ นายบัญญัติ เจตนจันทร์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดระยอง
เรื่อง ขอให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แก้ปัญหาช้างป่าสร้างความเสียหายแก่พืชผล
ทางการเกษตรของราษฎร ในพื้นที่หมู่ที่ ๓ ตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

ข้าพเจ้า นายวรารุช ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ขอตอบกระทู้ถามของท่านสมาชิกผู้มีความสนใจ ดังนี้

คำถามข้อที่ ๑

ช้างป่าโขลงนี้เป็นช้างป่าจากพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์เขตใด เดินทางออกจากป่าตั้งแต่เมื่อใด
มีเส้นทางเดินอย่างไร เหตุใดจึงมาพักเป็นช้างประจำถิ่นที่นี้ และเมื่อใดจึงจะกลับพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์
ขอทราบรายละเอียด

คำตอบข้อที่ ๑

ช้างป่าที่พบในพื้นที่อำเภอวังจันทร์เป็นช้างป่าที่มีเส้นทางเคลื่อนย้ายไปมาระหว่าง
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขาอ่างฤๅไนและอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง ซึ่งเป็นกลุ่มช้างป่า
ที่มีประชากรอยู่ราว ๆ ๓๐ - ๔๐ ตัว ในบางฤดูกาลได้ออกไปหากินและพักอาศัยนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์
ช้างป่ากลุ่มดังกล่าวเริ่มพบออกนอกพื้นที่ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้มี
ฝูงช้างข้ามมาหากินบริเวณเขาไม้แว่น เขากะพง ทำให้มีช้างบางตัวเข้ามารวมกลุ่ม ส่วนช้างป่าฝูงใหญ่
กลับเข้าป่าอนุรักษ์คาดว่าช้างป่าฝูงดังกล่าวจะหากินอยู่บริเวณนี้ เนื่องจากมีจุดที่เป็นหย่อมป่า
เหมาะสำหรับเป็นที่พักอาศัยและที่หลบภัยนอกป่าอนุรักษ์ ประกอบกับมีแหล่งน้ำแหล่งอาหารสมบูรณ์
หลากหลาย

สาเหตุหลักของปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์

๑. การเพิ่มขึ้นของประชากรช้างป่าในพื้นที่ ปัจจุบันมีช้างป่ากระจายอยู่บริเวณผืนป่า
ตะวันออก ราว ๓๖๔ ตัว และมีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ ๘.๒ ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราการเพิ่มค่อนข้างสูง
แต่อัตราการลดลงน้อยมากเนื่องจากประชากรเสือโคร่ง ซึ่งเป็นสัตว์ป่าที่ควบคุมประชากรช้างป่า
ได้สูญพันธุ์ไปจากกลุ่มป่านี้ อีกทั้งพฤติกรรมการเคลื่อนย้ายถิ่นของช้างป่า ช้างป่าเจ้าถิ่นจะผลักดัน
ให้ช้างหนุ่มออกจากพื้นที่ ช้างเพศผู้เมื่อโตเต็มวัย อายุประมาณ ๑๔ ปี จะแยกตัวออกจากโขลง
และกลับเข้าโขลงเฉพาะช่วงฤดูผสมพันธุ์

๒. ถิ่นที่อยู่อาศัยเปลี่ยนแปลง เกิดการบุกรุกขยายพื้นที่ทำกิน ป่าถูกบุกรุกเปลี่ยนเป็นพื้นที่
เกษตรกรรม เพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจโดยเฉพาะปาล์มน้ำมัน ยางพารา ประชาชนอพยพเข้ามา
ทำการเกษตร ในพื้นที่ป่ารอยต่อจนชนเขตป่าอนุรักษ์ พื้นที่รอยต่อบางแปลงมีการออกเอกสารสิทธิ
ทำให้ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของช้างป่าลดลง พื้นที่ทุ่งหญ้าลดลง และป่าที่เหลือเป็นภูเขาสูงชัน

ซึ่งไม่เหมาะสมกับการเป็นแหล่งอาศัยของช้างป่า และมีถนนตัดผ่านพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ทำให้พื้นที่ถูกแบ่งเป็นขนาดเล็กลง

๓. แหล่งน้ำและแหล่งอาหารดึงดูดช้างเข้ามาในพื้นที่ เมื่อพื้นที่ป่าลดลง ส่งผลให้แหล่งน้ำเดิมลดลง ช้างป่าจึงเข้าไปใช้แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในชุมชนและติดใจรสชาติของพืชผลทางการเกษตร เช่น กล้วย ขนุน ทูเรียน ลองกอง มะม่วง ข้าวโพด สับปะรด ยอดปาล์มน้ำมัน มะพร้าว เงาะ ลำไย เป็นต้น และชนิดของพืชเกษตรกรรม เอื้อให้ช้างป่ามาอยู่อาศัย ประชาชนส่วนใหญ่นิยมปลูกยางพาราและผลไม้ ซึ่งพืชพันธุ์ดังกล่าวมีสภาพคล้ายป่า ที่เอื้อต่อการหลบซ่อนตัวของช้างป่าในชุมชน

คำถามข้อที่ ๒

ช้างโขลงดังกล่าวได้ทำความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตรและทรัพย์สินอะไรบ้าง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้จ่ายค่าเสียหายค่าชดเชยความเสียหายอย่างไร ขอทราบรายละเอียด

คำตอบข้อที่ ๒

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีช้างป่าเข้าทำลายพืชผลทางการเกษตร ดังนี้

๑. ประสานกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) เพื่อพิจารณาความเสียหายอันเนื่องจากช้างป่าเป็นภัยพิบัติ ให้สามารถได้รับความช่วยเหลือตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้รับไปดำเนินการตามระเบียบที่เกี่ยวข้องแล้ว

๒. พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕๙ ระบุว่า “เงินที่เรียกเก็บได้ตามมาตรา ๕๘ และเงินที่มีผู้บริจาคไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน และให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เก็บรักษาไว้เป็นเงินเพื่อการอนุรักษ์ ปันฟู และบำรุงรักษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เพื่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าและรักษาไว้ซึ่งแหล่งที่อยู่อาศัยหรือแหล่งหากินของสัตว์ป่า หรือเพื่อการช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่า” และมาตรา ๖๐ ระบุว่า “เงินตามมาตรา ๕๙ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นำไปใช้จ่ายเพื่อกิจการดังต่อไปนี้ (๘) การช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่า”

ทั้งนี้ การใช้จ่ายเพื่อการช่วยเหลือเยียวยา ตามมาตรา ๖๐ (๘) แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ นั้น ยังไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากปัจจุบันกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อยู่ระหว่างการจัดทำร่างกฎหมายลำดับรองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว

คำถามข้อที่ ๓

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีแผนการแก้ไขปัญหาช้างป่าออกจากพื้นที่หมู่ที่ ๓ ตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

หรือไม่ อย่างไร และมีแผนการอพยพช้างป่าโขลงนี้เพื่อป้องกันความเสียหายในระหว่างอพยพหรือไม่ อย่างไร ขอทราบรายละเอียด

คำตอบข้อที่ ๓

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีแผนการจัดการช้างป่าในพื้นที่กลุ่มป่าตะวันออก (ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด) ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ๘ กิจกรรมหลัก ๑๔ กิจกรรมย่อย และมี ๒๗ โครงการ โดยแบ่งเป็นการจัดการทั้งในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยมีกิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ดังนี้

๑. การเร่งดำเนินงานฟื้นฟูป่า พัฒนาแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร ทั้งพืชอาหารช้าง ทุ่งหญ้าอาหารช้างและโป่ง ให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อดึงช้างป่ากลับสู่ผืนป่าใหญ่ รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐและภาคประชาชน

๒. การพัฒนาพื้นที่แนวกันชนที่ปัจจุบันช้างป่าใช้เป็นที่อยู่อาศัยทั้งอยู่ประจำและออกมาหากินเป็นครั้งคราวในช่วงฤดูแล้ง ติดตามเส้นทางการเคลื่อนตัวของช้าง สร้างจุดพักช้างในป่าชุมชน เพื่อดึงดูดให้ช้างกลับคืนสู่ป่าใหญ่พัฒนาระบบติดตามและเฝ้าระวังช้างป่า การให้ความรู้ สร้างความเข้าใจให้แก่ชุมชน เรื่องพฤติกรรมของช้างป่าและการปฏิบัติต่อช้าง การอยู่ร่วมกันกับช้างป่า

๓. การสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์ช้างป่า พัฒนาแหล่งน้ำชุมชนแยกจากแหล่งน้ำช้างป่า การปรับเปลี่ยนวิถีการเกษตร สร้างกลุ่มอาสาสมัครเฝ้าระวัง ป้องกัน และแจ้งเตือนภัยจากช้างป่า และเยียวยาผู้ประสบภัยจากช้างป่า

ส่วนการอพยพช้างป่าออกจากพื้นที่ไม่อยู่ในแผนการจัดการช้างป่าในพื้นที่กลุ่มป่าตะวันออก (ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด) มีเพียงการเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่าออกจากแหล่งชุมชน พื้นที่เกษตรกรรม ให้กลับเข้าสู่พื้นที่ป่าอนุรักษ์ เพื่อลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น โดยในแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายเงิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ แผนงานยุทธศาสตร์สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน อนุรักษ์ฟื้นฟู และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โครงการที่ ๑ : โครงการรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรมการแก้ไขปัญหาช้างป่าและสัตว์ป่าที่สร้างผลกระทบต่อราษฎรนอกพื้นที่อนุรักษ์สัตว์ป่า พื้นที่กลุ่มป่าตะวันออก (ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด) ได้รับงบประมาณสนับสนุนชุดเคลื่อนที่เร็ว ผลักดันช้าง จำนวน ๗ ชุด และปรับปรุงทุ่งหญ้าสำหรับเป็นแหล่งอาหารสัตว์ป่า จำนวน ๑๐๐ ไร่ และได้รับสนับสนุนงบประมาณจากงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาช้างป่าออกหากินนอกพื้นที่อนุรักษ์แบบบูรณาการ ดังนี้

- ๑) ปรับปรุงทุ่งหญ้าสำหรับเป็นแหล่งอาหารสัตว์ป่า ๑,๙๕๘ ไร่
- ๒) ปลุกพืชอาหารช้าง ๒,๘๐๐ ไร่
- ๓) สร้างแหล่งน้ำขนาด ๓,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ๒๑ แห่ง
- ๔) สร้างแหล่งน้ำขนาด ๑๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ๓ แห่ง

๕) สร้างรั้วกันช้างกึ่งถาวร ๔๑ กิโลเมตร

๖) กล้องดักถ่ายภาพอัตโนมัติ (Camera Trap) แบบ Real Time (เครือข่ายโทรศัพท์มือถือ 4G) จำนวน ๑๐๐ ชุด

คำถามข้อที่ ๔

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีแผนการจัดตั้งอาสาสมัครพิทักษ์ช้างป่าเพิ่มเติมเพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ระวังเฝ้าติดตามช้างป่าโขลงนี้หรือไม่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีการดูแลอาสาสมัครเหล่านี้ เช่น เครื่องมือสื่อสาร เครื่องแต่งกาย น้ำมันเชื้อเพลิง ค่าอาหารเครื่องดื่ม ค่าพยาบาล ค่าประกันภัยกลุ่มหรือไม่ อย่างไรก็ตามขอทราบรายละเอียด

คำตอบข้อที่ ๔

ที่ผ่านมากรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนสำหรับอาสาสมัครแต่อย่างใด มีเพียงการให้ความช่วยเหลือบุคคลที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มีสวัสดิภาพในการปฏิบัติงานและดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมผ่านมูลนิธิเพื่อผู้พิทักษ์ป่า และรักษาทะเล และกองทุนต่าง ๆ จากหน่วยงานภายนอกเท่านั้น

ทั้งนี้ เมื่อปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้อนุมัติแนวทางการคัดเลือกและขอรับเงินสนับสนุนของ “เครือข่ายราษฎรเฝ้าระวังช้างป่าและสัตว์ป่า” เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุน ในการดำเนินงานเครือข่ายฯ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ เครือข่ายละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท จำนวนทั้งสิ้น ๑๖๕ เครือข่าย ในพื้นที่ชุมชนที่ประสบปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่กับชุมชน ในการช่วยเหลืออำนวยความสะดวกและร่วมกับเจ้าหน้าที่ลาดตระเวน การแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ ในการเฝ้าระวังช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ รวมถึงร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการสร้าง ดูแล ปรับปรุง พื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะสมสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยของช้างป่าซึ่งค่าของงบประมาณเงินอุดหนุน “เครือข่ายราษฎรเฝ้าระวังช้างป่าและสัตว์ป่า” แต่ไม่ได้รับการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณดังกล่าว